

**ความชุกความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุราและโรคจิตเวชร่วมในคนไทย:
การสำรวจระบาดวิทยาในระดับชาติ 2551**

**Prevalence of Alcohol Use Disorders and
Psychiatric Comorbidity in Thailand:
National Epidemiologic Survey 2008**

พันธ์จันทน์ภา กิตติรัตน์ไพบูลย์, พ.บ., วว. (จิตเวชศาสตร์)

บุญศิริ จันศิริมงคล, พ.บ., วว. (จิตเวชศาสตร์)

มธุริน คำวงศ์ปิ่น, พยม. (สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช)

วรวรรณ จุฑา, พย.บ., กษ.ม.

ธณินทร์ กองสุข, พ.บ., วว.(จิตเวชศาสตร์), วท.ม.(ระบาดวิทยาคลินิก)

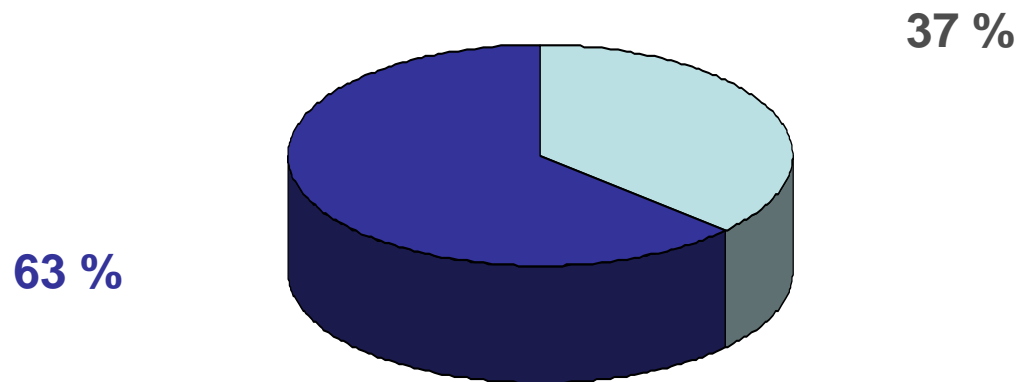
นางจินตนา ลีจิ่งเพิ่มพูน, พย.บ., รพ.ศ.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

- สถานการณ์การดื่มสุราของประเทศไทย
- การดื่มสุราที่จัดว่าเป็น ความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุรา (Alcohol Use Disorders) :
 - ภาวะดื่มสุราแบบเสี่ยง (alcohol abuse)
 - ภาวะติดสุรา (alcohol dependence)
- โรคจิตเวชร่วม ในผู้ที่มีความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุรา พบได้สูง

HOW FREQUENT OF THE OVERLAP BETWEEN MENTAL ILL HEALTH AND PROBLEM DRINKING?

37 % of those with Alcohol Use Disorders (AUD) have psychiatric disorders

Reiger, et al. (1990)

CO-MORBIDITY OF MENTAL DISORDER WITH ALCOHOL AND OTHER DRUG ABUSE: ECA STUDY

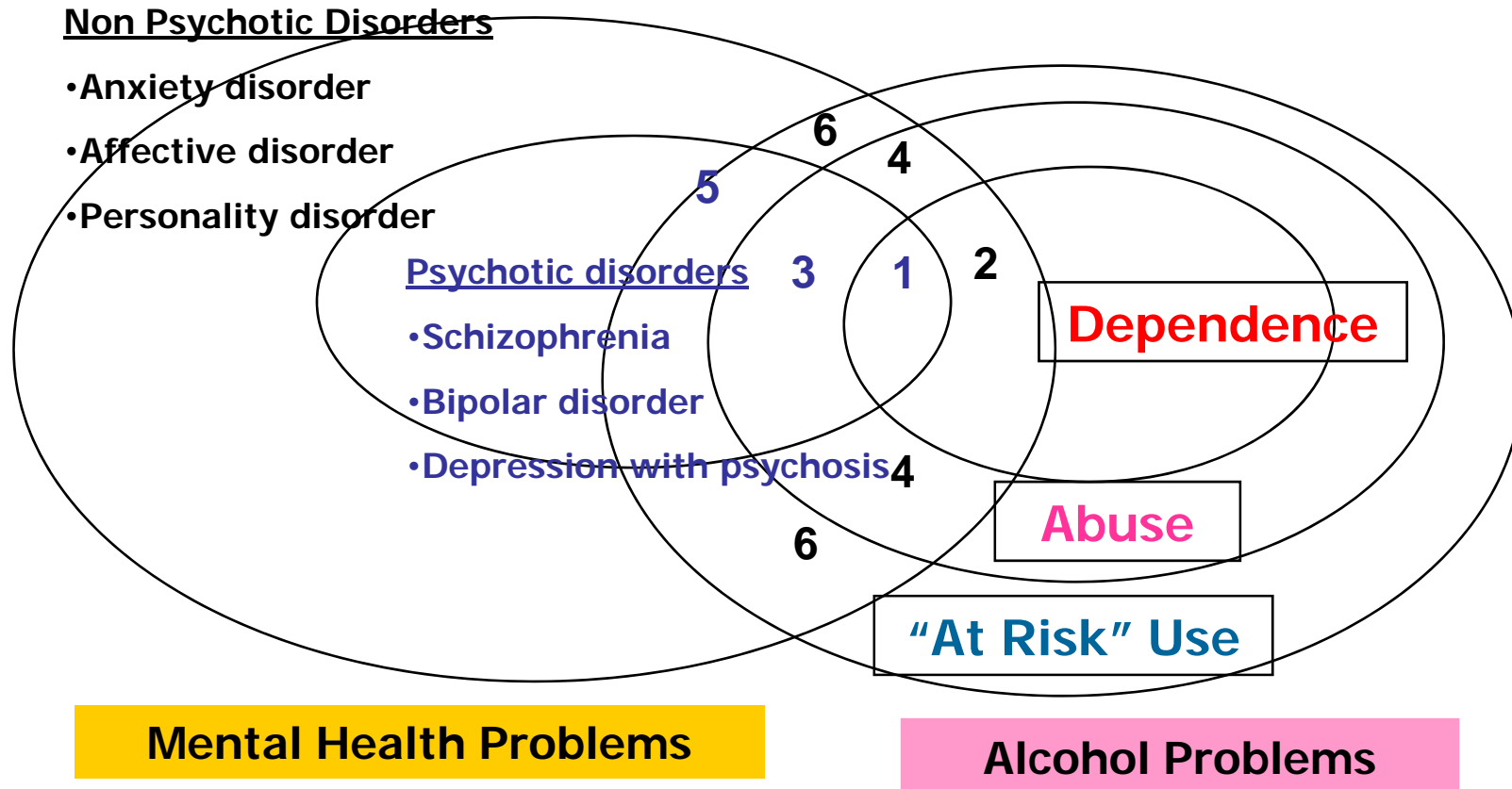
Alcohol use disorders	Another mental disorders	37%
	Anxiety disorders	19%
	Antisocial PD	14%
	Mood disorders	13%
	Schizophrenia	4%
Antisocial PD	Alcohol use disorders	74%
Schizophrenia	Alcohol use disorders	34%
Mood disorder	Alcohol use disorders	22%
Anxiety disorder	Alcohol use disorders	18%

Reiger, et al. (1990)

MODEL OF DUAL DIAGNOSIS

Non Psychotic Disorders

- Anxiety disorder
- Affective disorder
- Personality disorder

Jennn, Kavannagh, Greenaway, et al (1998)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (ต่อ)

- การศึกษาความชุกของปัญหาการดื่มสุราระดับชาติในประเทศไทย:
 - พ.ศ. 2541 (กรมสุขภาพจิต) ใช้เครื่องมือที่ปรับจากแบบสอบถาม ICD-10 และ DSM-IV
 - พ.ศ. 2546 (กรมสุขภาพจิต) ใช้เครื่องมือคัดกรองปัญหาการดื่มสุรา Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT)
 - พ.ศ. 2550 (คณะกรรมการบริหารเครือข่ายวิชาการสารเสพติด): AUDIT
- ขาดความเชื่อมโยงกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบ: โรคจิตเวชร่วม
- ประเทศไทยยังไม่เคยมีรายงานความชุกของโรคจิตเวชร่วมของ ความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุราในระดับประเทศมาก่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความชุกของความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุราในคนไทย

- เพื่อศึกษาความชุกของโรคจิตเวชร่วมกับความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุราในคนไทย ได้แก่ กลุ่มโรคความผิดปกติทางอารมณ์ กลุ่มโรควิตกกังวล และกลุ่มโรคจิต
- เพื่อศึกษาความชุกของความเสียหายการฆ่าตัวตายและการเสพสารเสพติดกับความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุราในคนไทย
- เพื่อศึกษาศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุราในคนไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

สำรวจสถานะสุขภาพจิตและ
ความชุกของโรคจิตเวชของ
คนไทยตามช่วงอายุ 5 ช่วง

descriptive study

Survey research

15-24, 25-34,
35-44, 45-54,
55-59 ปี

ประชากรเป้าหมายและหน่วยประชากร

ประชากรเป้าหมาย

คนไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

หน่วยประชากร
(Population unit)

บุคคล

ขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่า p

สูตร $n_{SRS} = k^2(1-P)/PE^2$

เมื่อ n_{SRS} = จำนวนตัวอย่างของการสุ่มแบบง่าย

k = ค่าวิกฤตที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.96

P = สัดส่วนของประชากรที่มีปัญหาสุขภาพจิต

(กำหนดค่าสูงสุดเท่ากับ 0.5)

E = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

(กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 2)

กำหนดค่า Design effect = 2

แทนค่า $n_{CLUS} = 17,100$

แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ Three-Stage Random Sampling

การเลือกหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 1

สตราตัม	จำนวนเขต/จังหวัด	จังหวัด
กรุงเทพมหานคร	12 เขต	
กลาง	6 จังหวัด	อยุธยา สิงห์บุรี ระยอง ปราจีนบุรี กาญจนบุรี สมุทรสงคราม
เหนือ	6 จังหวัด	เชียงใหม่ อุตรดิตถ์ พะเยา นครสวรรค์ ตาก พิจิตร
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6 จังหวัด	นครราชสีมา ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ ขอนแก่น หนองคาย สกลนคร
ใต้	6 จังหวัด	กระบี่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ระนอง ตรัง พัทลุง
รวม	36 เขต/จังหวัด	

แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ Three-Stage Random Sampling

การเลือกหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 2

สตราตัม	ชุมชนอาคาร/หมู่บ้าน		
กรุงเทพมหานคร	76	-	76
เหนือ	76	76	152
ใต้	76	76	152

แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ Three-Stage Random Sampling

การเลือกหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 3 (Systematic Sampling)

อายุระหว่าง 15-59 ปี จำนวน 25 ตัวอย่าง

สตราตัม	ชุมรุมอาคาร/หมู่บ้าน		
กรุงเทพมหานคร	1,900	-	1,900
เหนือ	1,900	1,900	3,800
ใต้	1,900	1,900	3,800

แบบวัดเครื่องมือ (Measurements)

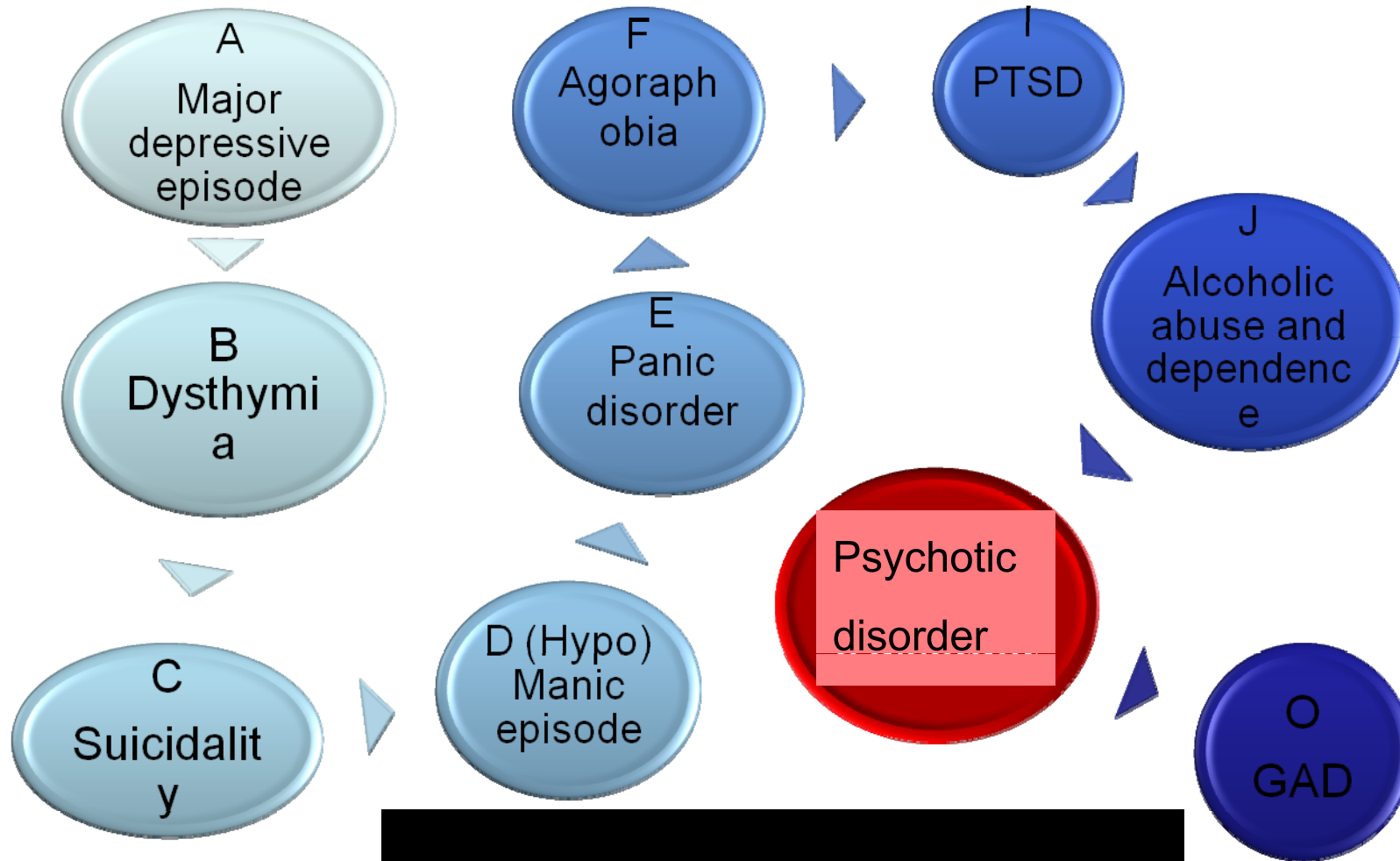
Part 1: General Information

- Sex
- Birth Date
- Religious
- Marital status
- Education
- Occupation

Part 2: History of Alcohol use disorder in the past year

- Alcohol dependence
- Alcohol Abuse
- History of Substance abuse

Measurements Part 3: Risk factors

M.I.N.I. 10 Modules

การวิเคราะห์ข้อมูล

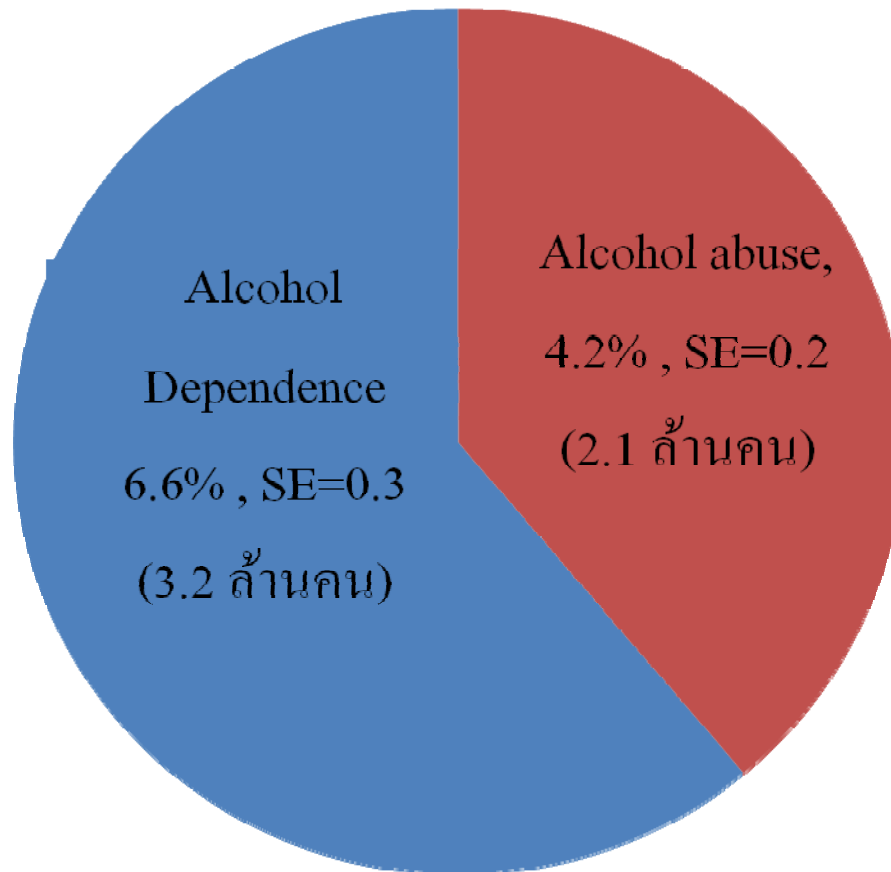
1. ประเมินการความชุก ข้อมูลประชากรที่เป็นตัวแทนระดับภาคและระดับประเทศ
ใช้สถิติค่าประมาณสัดส่วนโดยการถ่วงน้ำหนัก
(Weighted proportion estimates) แบบร้อยละ และค่า standard error
2. การทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับ
ผู้มีพฤติกรรมการดื่มสุราที่ผิดปกติ สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงด้วยค่า จำนวน
ร้อยละใช้ Binary logistic regression /
Adjusted Odds Ratio/ 95% Confidence Intervals

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

Characteristics of the respondents

ประชากรตัวอย่าง 17,140 คน พบ AUD= 2,013 คน

Alcohol use disorders 10.9%, SE=0.4 (5.3 ล้านคน)

ชาย : หญิง

9.8 : 1.1

เหนือ 13.3%

ภาค ตอ.ฉห 11.5%

ใต้ 8.8 %

อายุ 25-34 ปี 3.5% (1.7 ล้านคน)

15-24 ปี 2.5% (1.2 ล้านคน)

มัธยม-อนุปริญญา 5.3%

การศึกษา ประถมศึกษา/ต่ำกว่า 5.2%

รับจ้าง 5%

อาชีพ เกษตรกรรม 2.7%

ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 1.3%

Table 1. Prevalence and adjusted odds ratios of AUD by socio-demographic characteristics (n = 17.140)

ข้อมูลทั่วไป	Alcohol use disorders (n=2,013)	
	Prevalence (%)	AOR (95%CI)
เพศ		
ชาย	9.8(0.4)	15.0(11.4-19.6)
หญิง	1.1(0.1)	1
อายุ		
15-24 ปี	2.5(2.2)	2.7 (2.1-3.5)
25-34 ปี	3.5(0.2)	2.7 (2.1-3.4)
35-44 ปี	2.8(0.2)	1.9 (1.5-2.4)
45-54 ปี	1.6(0.2)	1.5 (1.2-1.9)
55-59 ปี	0.5(0.1)	1

ข้อมูลทั่วไป	Alcohol use disorders	
	Prevalence (%)	OR (95%CI)
สถานภาพสมรส		
คู่	4.4(0.3)	1
โสด	5.7(0.3)	1.3 (1.1-1.5)
แยก/หม้าย/หย่า	0.8(0.1)	1.6 (1.3-2.0)
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	5.2(0.3)	1.2 (.9-1.6)
มัธยม-อนุปริญญา	5.3(0.3)	1.2 (1-1.6)
ป.ตรีขึ้นไป	0.4(0.1)	1

ข้อมูลทั่วไป	Alcohol use disorders	
	Prevalence (%)	OR (95%CI)
อาชีพ		
ว่างงาน	0.8(0.1)	.9 (.6-1.3)
งานบ้าน	0.3(0.1)	1.0 (1.6-1.6)
นักเรียนนักศึกษา	0.5(0.1)	.5 (.3 -.7)
ค้าขายธุรกิจส่วนตัว	1.3(0.2)	1.0 (.7-1.4)
เกษตรกรรม	2.7(0.2)	.9 (.7-1.2)
รับจ้าง	5.0(0.3)	1.3 (.9 -1.7)
พนักงานบริษัท	0.0(0.0)	.7 (.3-1.5)
ข้าราชการพนักงานรัฐ	0.4(0.1)	1

Table 2. Comorbidities of alcohol abuse/dependence and other psychiatric disorders

โรคจิตเวช	Alcohol abuse		Alcohol dependence	
	% (SE)	OR (95%CI)	% (SE)	OR (95%CI)
Affective disorders	2.9(0.7)	1.1(0.6-1.8)	5.6(0.9)	2.2(1.5-3.2)
Major depressive episode	2.5(0.7)	1.1(0.6-2.0)	4.2(0.8)	2.0(1.3-3.1)
Dysthymia	0(0)	-	0.3(0.2)	0.8(0.2-1.8)
Hypomanic episode	0.4(0.2)	1.7(0.5-5.2)	1.0(0.3)	4.5(2.1-9.8)
Manic episode	0.8(0.4)	7.5(2.1-26.4)	0.6(0.3)	5.7(1.7-19.6)
Anxiety disorders	1.8(0.5)	1.0(0.5-1.8)	3.4(0.8)	2.0(1.2-3.3)
Panic disorder	0.4(0.2)	1.2(0.3-4.2)	1.3(0.6)	5.6(2.0-15.7)
Agoraphobia	0.2(0.2)	0.4(0.1-2.1)	1.2(0.5)	2.4(0.9-6.2)
Posttraumatic stress disorder	0.3(0.2)	0.9(0.2-3.6)	0.5(0.3)	1.6(0.5-5.3)
Generalized anxiety disorder	1.2(0.5)	1.3(0.6-3.0)	1.2(0.4)	1.4(0.7-2.8)
Psychotic disorders	1.0(0.5)	2.0(0.7-5.8)	1.8(0.8)	4.4(1.5-12.8)
Any mental disorders	4.5(0.9)	1.1(0.7-1.6)	8.7(1.2)	2.3(1.7-3.3)

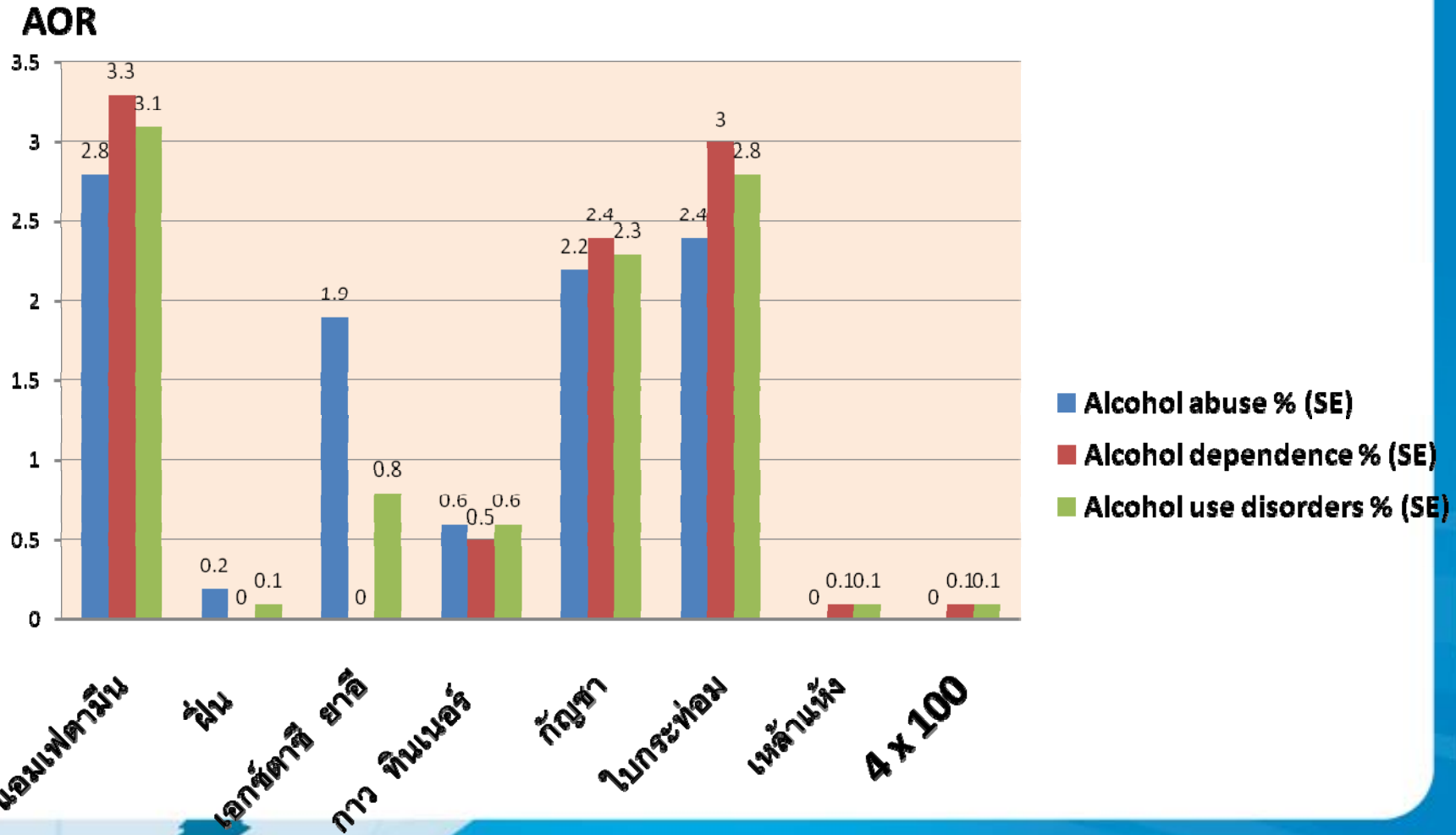
Table 3. Sex and Comorbidity of alcohol use disorders and other psychiatric disorders

โรคจิตเวช	Alcohol use disorders		Alcohol use disorders	
	% (SE)	OR (95%CI)	% (SE)	OR (95%CI)
	Males		Females	
Affective disorders	4.1(0.6)	3.2(2.2-4.6)	8.2(3.0)	2.6(1.2-5.8)
Major depressive episode	3.1(0.5)	2.9(1.8-4.4)	6.8(2.6)	2.7(1.1-6.3)
Dysthymia	0.2(0.1)	1.5(0.4-5.7)	-	-
Hypomanic episode	0.7(0.2)	4.2(1.8-9.9)	1.2(0.7)	5.4(1.4-20.1)
Manic episode	0.5(0.2)	22.7(5.4-97.8)	1.7(1.5)	18.0(2.8-115.3)
Anxiety disorders	2.3(0.5)	2.8(1.6-4.9)	7.6(2.5)	3.5(1.6-7.5)
Panic disorder	0.9(0.4)	6.0(2.1-17.3)	1.5(0.9)	5.4(1.3-22.6)
Agoraphobia	0.9(0.4)	4.2(1.5-11.5)	0.7(0.7)	1.0(0.1-7.6)
Posttraumatic stress disorder	0.2(0.1)	1.4(0.4-5.2)	2.4(1.5)	6.3(1.6-25.5)
Generalized anxiety disorder	0.9(0.3)	2.0(0.9-4.3)	3.9(1.8)	3.5(1.3-9.8)
Psychotic disorders	1.6(0.6)	3.1(1.1-8.9)	0.8(0.6)	2.4(0.4-15.0)
Any mental disorders	6.4(0.8)	2.7(1.9-3.9)	13.1(3.5)	3.0(1.6-5.7)

Table 4. Prevalence and Suicidal risk relation of alcohol use disorders

Suicidal risk	Alcohol abuse		Alcohol dependence		Alcohol use disorders	
	% (SE)	OR (95%CI)	% (SE)	OR (95%CI)	% (SE)	OR (95%CI)
Males						
Suicidal risk	5.5(1.0)	1.1(0.7-1.6)	10.6(1.4)	2.6(1.7-3.7)	8.5(0.9)	2.1(1.4-3.0)
Alarm risk	1.4(0.6)	1.7(0.7-4.1)	2.0(0.5)	2.9(1.5-5.4)	1.8(0.4)	2.9(1.6-5.2)
Females						
Suicidal risk	52.6(12.4)	11.8(4.4-31.6)	22.6(5.6)	3.1(1.6-5.8)	31.7(6.5)	5.0(2.7-9.3)
Alarm risk	11.3(5.2)	8.1(2.7-24.0)	6.1(3.4)	4.2(1.2-14.2)	7.7(2.8)	5.5(2.3-13.2)
Persons						
Suicidal risk	9.2(2.0)	1.3(0.8-2.1)	12.0(1.4)	1.8(1.4-2.4)	10.9(1.2)	1.7(1.3-2.2)
Alarm risk	2.2(0.7)	1.7(0.9-3.4)	2.5(0.6)	2.1(1.2-3.7)	2.4(0.5)	2.1(1.3-3.4)

Temporal relationship of Suicidal risk and other drugs of alcohol use disorders

สรุป ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

เครื่องมือ M.I.N.I. ที่ใช้เพื่อการวินิจฉัยโรคทางจิตเวช บอกได้เฉพาะ ช่วงเวลาปัจจุบัน (current) ซึ่งระยะเวลาที่มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มโรค ทำให้ได้ข้อมูลความชุกของโรคจิตเวชร่วมที่ค่อนข้างต่ำกว่า การศึกษาในต่างประเทศ

- ขนาดความรุนแรงของปัญหาผู้มีความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุราในคนไทย
- การจัดบริการดูแลผู้ที่มีปัญหาการดื่มสุราที่บูรณาการร่วมไปกับระบบสุขภาพ เพื่อลดความเสี่ยงและอันตรายจากการดื่มสุรา
- การเฝ้าระวังโรคจิตเวชร่วม ความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย และการใช้สารเสพติดในผู้มีความผิดปกติพฤติกรรมดื่มสุรา